

Albin Kopruckowniak

Z doświadczeń współpracy UMCS z nauką radziecką

Rocznik Lubelski 20, 107-116

1977

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ALBIN KOPRUKOWNIAK

Z DOŚWIADCZEŃ WSPÓŁPRACY UMCS Z NAUKĄ RADZIECKĄ

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie kreowany dekretem PKWN z 23 października 1944 r. od pierwszych dni swojej działalności był ściśle związany z nauką radziecką i radzieckimi uczelniami wyższymi. Już sam fakt jego powstania w wyniku wyzwolenia części ziem polskich spod okupacji hitlerowskiej przez Armię Radziecką zawiera w sobie duży ładunek treściowy. Powstanie Uniwersytetu nie tylko świadczyło o odrodzeniu nauki polskiej i szkolnictwa wyższego po okresie okupacji, ale spletało się z ogólnym procesem rewolucyjnych przeobrażeń w naszym kraju, zapowiadanych w *Manifeście lipcowym* i realizowanych przez pierwszy rewolucyjny rząd Polski Ludowej — Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego. Organizacja Uniwersytetu w pierwszym roku jego działalności i w latach następnych napotykała w zniszczonym kraju na liczne trudności, poczynając od kadrowych, a na bazie materialno-wyposażeniowej i lokalowej kończąc¹.

W tym najtrudniejszym okresie władze Uniwersytetu i państwa spotykały się z daleko idącą pomocą nauki radzieckiej i wyższych szkół ZSRR. Oto w niespełna miesiąc od powstania Uniwersytetu rektor prof. dr H. Raabe zwrócił się do Stefana Jędrzychowskiego, kierownika Resortu Informacji i Propagandy PKWN, aby pośredniczył u władz radzieckich w sprawie pomocy nowo powstałej Uczelni w zakresie przydziału: mikroskopów lekarskich, ciepłarek, termostatów elektrycznych, sterylizatorów, szkła laboratoryjnego, kompletnego urządzenia laboratorium bakteriologicznego, odczynników chemicznych, barwników histologicznych, przyrządów do ćwiczeń fizycznych, maszyny drukarskiej, książek i czasopism naukowych, a głównie podręczników z zakresu medycyny i nauk przyrodniczych². W zakończeniu pisma apelował, że od uzyskania wymienionych pomocy „zależy możliwość rozpoczęcia pracy Uniwersytetu i poziom naukowy”³. Apel ten nie pozostał bez odpowiedzi. Zaczęły napływać do

¹ Zob. m. in.: J. Malarczyk, *Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej* [w:] *Sto sześćdziesiąt cztery dni „Polski Lubelskiej”*, Lublin 1964, s. 95—106; tenże, *Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w okresie PKWN*, „Rocznik Lubelski”, t. XII, Lublin 1964 (druk: 1966), s. 103—123.

² *Powstanie i organizacja Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w świetle źródeł*. Materiały wybrał i opracował J. Malarczyk, Lublin 1958, s. 58—59.

³ Tamże, s. 59.

Uniwersytetu książki z Uniwersytetu Moskiewskiego⁴ i Wszeczwiązkowego Komitetu do spraw Szkolnictwa Wyższego⁵. Natomiast Instytut Medycyny w Kijowie nadesłał 10 mikroskopów, które umożliwiły pracę Wydziału Lekarskiego⁶.

„Dar Uniwersytetu Moskiewskiego, Wszeczwiązkowego Komitetu do spraw Szkoły Wyższej w postaci 400 podręczników i dzieł naukowych z dziedziny nauk przyrodniczych i lekarskich oraz 20 mikroskopów i pewnej części preparatów anatomicznych i zoologicznych stanowi bardzo cenną pomoc dla Uczelni” — stwierdza znawca dziejów Uniwersytetu, J. Malarczyk⁷. Pomoc tę oceniano ówczesnie nie tylko w wymiarze materialnym, chociaż ta miała dla młodej placówki pierwszorzędne znaczenie, ale także w głębszej sferze współpracy między naszymi narodami. W pomocy tej widziano w nowej Uczelni głębokie treści przyjaźni i braterskiej pomocy. Rektor H. Raabe w piśmie do rektora Uniwersytetu Moskiewskiego profesora J. S. Gałkina pisał m.in.: „nasza współpraca doprowadzi w przyszłości do stworzenia wspólnych wartości kulturalnych i zbliży jeszcze bardziej nasze zaprzyjaźnione narody”⁸, a do dyrektora Instytutu Medycznego w Kijowie podkreślił to jeszcze mocniej w stwierdzeniu: „Zasyłając z głębi serca płynące pozdrowienia, wyrażamy gorące życzenie, by nasz przyjazny związek kulturalny rósł i potężniał, przyczyniając się do serdecznego zbliżenia i głębszego wzajemnego zrozumienia naszych bratnich narodów”⁹.

Rektor H. Raabe jako ambasador polski w Moskwie czynił dalsze intensywne zabiegi o pomoc radzieckiego szkolnictwa wyższego i Akademii Nauk dla uczelni lubelskiej. W jednym z pism adresowanych do prorektora K. Strawińskiego informował, że zamówił modele antropologiczne, kompletuje książki z zakresu dermatologii, położnictwa, laryngologii, geografii, etnografii, geologii. Jednocześnie poczynił starania, aby zorganizować wycieczkę grupy pracowników naukowych Uniwersytetu do ZSRR¹⁰. W innym liście pisał, iż nawiązał kontakt z ośmioma filiami Akademii Nauk w ZSRR w sprawie pomocy dydaktycznych i naukowych¹¹. Dzięki zabiegom rektora H. Raabego — ambasadora PRL w Moskwie, do biblioteki UMCS trafiło 17 skrzyń książek, pochodzących z darowizn ludności ewakuowanej z Wileńszczyzny. Znajdowały się tu książki z „zakresu polskiej literatury pięknej, historii, filozofii, prawa, nadto czasopisma”¹².

⁴ Tamże, s. 83. Pismo rektora UMCS prof. dr. H. Raabego do prof. dr. J. S. Gałkina, rektora Państwowego Uniwersytetu Moskiewskiego z 30 I 1945 r.

⁵ Tamże, s. 84. Pismo rektora UMCS prof. dr. H. Raabego do prof. S. W. Kaf-tanowa, przewodniczącego Wszeczwiązkowego Komitetu do spraw Szkolnictwa Wyższego SNK ZSRR z dnia 30 I 1945 r.

⁶ Tamże. Pismo rektora UMCS prof. dr. H. Raabego do prof. L. J. Miedwiedia, dyrektora Kijowskiego Instytutu Medycznego w Kijowie z 30 I 1945 r.

⁷ J. Malarczyk, *Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w okresie PKWN*, s. 122.

⁸ *Powstanie i organizacja...*, s. 83.

⁹ Tamże, s. 84.

¹⁰ Tamże, s. 139—141. List z Moskwy do prorektora K. Strawińskiego z dn. 14 VIII 1945 r.

¹¹ Tamże, s. 167. List rektora UMCS z Moskwy do prorektora prof. K. Strawińskiego z dn. 12 II 1946 r.

¹² Tamże, s. 174—175. Pismo głównego pełnomocnika rządu Rzeczypospolitej Polskiej do spraw ewakuacji z Lit. SRR do Rektoratu UMCS w Lublinie, Wilno, 27 IV 1946 r.

Oczywiście w początkowych latach działalności uczelni — jej kontakt z nauką radziecką był generalnie jednostronny, tzn. korzystała z pomocy, rzecz zrozumiała, ograniczonej, czasem nawet symbolicznej w trudnych warunkach powojennych, ale bezinteresownej i przyjaznej. Dlatego z taką życzliwością i serdecznością była ona przyjmowana.

Już jednak w końcu lat czterdziestych formy kontaktów naukowych Uniwersytetu ulegają istotnej zmianie. Dwa czynniki odegrały tu pierwszorzędną rolę.

Po pierwsze: naukowe ośrodki radzieckie i placówki Akademii Nauk ZSRR objęte zostały planem wymiany publikacji naukowych pracowników Uniwersytetu, zwłaszcza zaś wymianą czasopisma „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, które zaczęły ukazywać się od 1946 r.¹³ Na łamach „Annales” publikowano rozprawy naukowe z wszystkich dyscyplin reprezentowanych w uczelni. Wymiana myśli naukowej pracowników Uniwersytetu z ośrodkami radzieckimi dawała nie tylko możliwość bezpośredniego obiegu informacji, ale także biblioteka uczelniana w zamian uzyskała możliwość ciągłego dopływu czasopism radzieckich, niezbędnych w pracy naukowej i dydaktycznej. Ta forma współpracy, rozwijana i doskonalona w całym okresie działalności Uniwersytetu, zamyka się 1976 r. liczbą 233 placówek Akademii Nauk ZSRR, szkół wyższych i instytutów, do których dociera myśl naukowa Uniwersytetu w dziesięciu tomach (seriach) rocznie „Annales”. W zamian za to instytuty uniwersyteckie i Biblioteka Główna otrzymują 753 tytuły czasopism radzieckich¹⁴.

Po drugie: szkolnictwo wyższe Związku Radzieckiego przyszło z bardzo wydatną pomocą w kształceniu kadr naukowych także naszej uczelni. Na studiach aspiranckich pierwsze stopnie naukowe w Moskwie, Leningradzie, Swierdłowsku i innych ośrodkach radzieckich uzyskali: prawnicy, filozofowie, pedagodzy, historycy, chemicy, geografowie — dziś profesorowie i docenci. Proces kształcenia kadr tym systemem trwa nadal, a istotny jest szczególnie w dyscyplinach deficytowych i nowych specjalizacjach, które powstały w ostatnich latach, takich jak: rusycystyka, estetyka, etyka, ekonomia, psychologia, nauki polityczne. W ostatnich latach ta forma współpracy nabrała także charakteru dwustronnego. Specjaliści radzieccy zapraszani są jako recenzenci prac doktorskich i habilitacyjnych¹⁵, odbywają staże naukowe w Uniwersytecie, przeprowadzając tu przewody doktorskie¹⁶, przyjeżdżają z wykładami dla studentów i pracowników naukowych¹⁷. Ten rodzaj współpracy nawiązany przed paru laty na pewno przybierze formy bardziej powszechne i różnorodne w przyszłości, gdyż jest nader korzystny dla obu stron.

¹³ „Annales” zaczęły ukazywać się od 1946 r. Zob. tamże, s. 175—176.

¹⁴ Dane z Biura Wydawnictw Uniwersytetu „Annales”.

¹⁵ Jednym z recenzentów pracy habilitacyjnej dr. J. Borsukiewicz był prof. dr K. N. Grigorjan z Leningradu, a doktorskiej mgr. H. Cimka — doc. P. P. Czełak z Uniwersytetu Lwowskiego.

¹⁶ Pracę doktorską pod kierownictwem doc. dr. hab. K. Sykuta obroniła w Instytucie Chemii UMCS Galina Lewicka z Uniwersytetu we Lwowie.

¹⁷ Wykłady dla studentów z chemii teoretycznej prowadził prof. dr K. E. Chaczaturian, prorektor Uniwersytetu w Erewaniu. W roku akademickim 1976/77 przebywają na rocznych kontraktach: dr B. L. Kuchta i doc. Iwan Grinowicz, prowadząc wykłady i ćwiczenia z nauk politycznych i ekonomii politycznej.

Jedną z niezwykle istotnych form kontaktów uniwersytetu z nauką radziecką jest bezpośredni udział pracowników naukowych naszej uczelni w zjazdach, sympozjach, konferencjach i seminariach naukowych organizowanych przez naukowe ośrodki radzieckie w Moskwie, Leningradzie, Kijowie, Nowosybirsku, Taszkencie, Baku i innych. W ostatnich pięciu latach uczestniczyło w nich ogółem 86 nauczycieli akademickich UMCS¹⁸, prezentując wyniki swoich badań z zakresu różnych specjalności (nauk prawnych, chemicznych, historycznych, geograficznych, biologicznych, fizycznych, matematycznych, pedagogicznych, filozoficznych), głównie jednak przedstawiciele nauk ścisłych i przyrodniczych. Jednocześnie w tych samych latach 48 pracowników przebywało na długo- i krótkoterminowych stażach naukowych¹⁹, podnosząc własne kwalifikacje, zapoznając się z najnowszymi metodami badawczymi i aparaturą, prowadząc badania archiwalne i biblioteczne do prac doktorskich i habilitacyjnych. Można tu jedynie podnieść, że ta bardzo cenna i konieczna forma kontaktów jest wciąż niedostateczna, zwłaszcza w odniesieniu do przedstawicieli nauk społecznych i humanistycznych, w zestawieniu z potrzebami. Osobiste kontakty, zawiązywane przyjaźnie całych zespołów procentują następnie w postaci publikacji i artykułów, rozpraw, referatów i sprawozdań zamieszczanych w polskich i radzieckich czasopismach naukowych. Dlatego tej formie współpracy obie strony nadają tak wielką rangę i wciąż ją poszerzają.

Najbardziej różnorodnie i codzienne kontakty oraz współpracę utrzymuje UMCS z Państwowym Uniwersytetem im. I. Franki we Lwowie. Współpraca ta nawiązana została przed dwudziestu laty i doprowadziła do podpisania dwustronnej umowy²⁰, która przewiduje m.in. wymianę pracowników naukowych, publikacji, organizację wystaw, organizację konferencji i sesji naukowych, wymianę (od 1966 r.) grup studenckich itp.²¹. Realizacja umowy umożliwiła wyjazd 85 pracownikom UMCS (geografom, chemikom, matematykom, prawnikom, biologom, historykom, polonistom, filozofom, ekonomistom, politologom) do Lwowa oraz przyjazd do Lublina 62 pracownikom ze Lwowa. Ogółem z tej formy wymiany skorzystało 147 pracowników naukowych obu uniwersytetów²². Mieli oni okazję nie tylko do zapoznania się z pracą poszczególnych zespołów naukowo-badawczych i dydaktycznych, ale także do prezentacji wyników swoich badań oraz organizacji wspólnych konferencji i sesji naukowych. Dorobek w tym zakresie jest już bardzo pokaźny. W 1966 r. w sesji naukowej pn. „*Studia zaoczne a nowoczesne metody naukowe*”, zorganizowanej w Lublinie, brało udział trzech naukowców ze Lwowa z referatami.

¹⁸ Dane z Zespołu ds. Współpracy z Zagranicą UMCS.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Pierwsza umowa z Uniwersytetem we Lwowie podpisana została w 1964 r. Obecnie przyjęła się praktyka odnawiania umowy co dwa lata, uzupełniona aneksem — szczegółowym programem roboczym, zawierającym konkretne zadania dla każdej ze stron. Realizacja tych programów jest analizowana i oceniana przez kierownictwa obu uczelni w momencie odnawiania umowy. Ta praktyka przynosi bardzo dobre efekty. Dnia 14 I 1977 r. rektorzy obu uniwersytetów przedłużyli umowy na 10 lat.

²¹ Zob. tekst ostatniej umowy podpisanej przez rektorów obu uniwersytetów: prof. dr. W. Skrzydłę i M. G. Maksymowicza. Zespół ds. Współpracy z Zagranicą.

²² R. Orłowski, *Współpraca Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z uczelniami zagranicznymi*, „*Życie Szkoły Wyższej*”, 1976 r., nr 7—8, s. 9.

W roku następnym — w sesji poświęconej 50-tej rocznicy Rewolucji Październikowej — pracownicy ze Lwowa wygłosili referaty²³. W 1970 r. w sesji poświęconej setnej rocznicy urodzin W. I. Lenina uczestniczyła trzyosobowa delegacja ze Lwowa, wygłaszając referaty²⁴, podobnie na sesji 50-lecia powstania ZSRR²⁵. W 1976 r. oba uniwersytety zorganizowały w Lublinie konferencję naukowo-teoretyczną nt. „Komunistyczne i socjalistyczne wychowanie młodzieży studenckiej”. Materiały wspomnianej konferencji (w wersji polskiej i rosyjskiej) ukazały się drukiem²⁶. Natomiast delegacje UMCS uczestniczyły w sesjach naukowych organizowanych we Lwowie z okazji 25-lecia UMCS²⁷, 30-lecia powstania Polski Ludowej i 30-lecia zakończenia drugiej wojny światowej²⁸.

Współpraca obu uczelni objęła ponadto formę bardzo ścisłych kontaktów przedstawicieli nauk chemicznych, matematyków, geografów, ale szczególnie — historyków, filologów, językoznawców, prawników, filozofów i politologów (naukowego komunizmu). W efekcie tej współpracy ukazały się już drukiem dwie publikacje²⁹, a w końcowym stadium prac redakcyjnych są następne, a mianowicie: *Jedność polskiego i ukraińskiego ludu pracującego w walce o socjalizm (1917—1939)* — przygotowują historycy; *Mosty przyjaźni* — monografia opracowana przez filologów a dotycząca polsko-ukraińskich związków literackich i kulturalnych; *Rozwój demokracji socjalistycznej* — praca przygotowana przez prawników. Wspomniane publikacje winny ukazać się drukiem w latach 1977—1978.

Władze obu uczelni stworzyły sprzyjające warunki wymiany publikacji, rozpraw i artykułów drukowanych w wydawnictwach każdej z uczelni. Obie uczelnie dokonują wymiany podręczników, skryptów, pomocy naukowych, materiałów bibliograficznych, wystaw obrazujących osiągnięcia własne. W ramach umowy dokonuje się także wymiany pedagogicznych praktyk studenckich, hufców pracy, delegacji kół naukowych. Utrzymywane i rozwijane są kontakty studenckich organizacji w zakresie doświadczeń studiów, działalności naukowej, kulturalno-artystycznej i polityczno-wychowawczej.

²³ Referat wygłosił m. in. A. S. Zaszkilniak, kierownik Katedry Historii KPZR we Lwowie.

²⁴ Zob. *W setną rocznicę urodzin W. I. Lenina. Referaty z sesji naukowej UMCS*, Lublin 1970. W zbiorze tym zamieszczone zostały referaty: T. J. Starczenko, *Lenin o związku filozofii marksistowskiej z naukami przyrodniczymi* (s. 37—44); H. G. Smirnowa, *Lenin o komunistycznym wychowaniu młodzieży* (s. 187—197).

²⁵ Zob. *W pięćdziesiątą rocznicę ZSRR. Materiały sesji naukowej*. Red. M. Zakrzewska-Dubasowa, Lublin 1972. Referaty wygłosili: G. S. Dawidowa, *Sozdanie i razwitię SSSR — torżestwo leninowskiej nacjonalnoј politiki* oraz I. Grinowicz, *Razwitię ekonomiki Sowietskoј Ukrainy w sostawie SSSR*.

²⁶ *Marksistowsko-leninowskie wychowanie studentów z doświadczeń uniwersytetów lubelskiego i lwowskiego*. Red. K. Wiliński (i T. J. Starczenko — w języku rosyjskim), Lublin 1976.

²⁷ W sesji uczestniczyli: prof. dr Stanisław Krzykała, który wygłosił referat pt. *25 lat rozwoju UMCS* oraz doc. dr Albin Kopruckowiak i doc. dr Wiesław Śladkowski. Zob. A. Kopruckowiak, *Jubileusz 25-lecia UMCS na Uniwersytecie Lwowskim*, „Rocznik Lubelski”, t. XIII, Lublin 1971, s. 259.

²⁸ W obchodach 30-lecia zakończenia drugiej wojny we Lwowie w 1975 r. udział wzięli: rektor UMCS — prof. dr W. Skrzydło, pierwszy sekretarz Komitetu Uczelnianego PZPR — dr K. Wiliński oraz prezes Rady Zakładowej ZNP — doc. dr T. Łoposzeko.

²⁹ *Idee Lenina — źródło przyjaźni narodów*. Red. A. Kopruckowiak, Lublin 1970; Redaktorem wersji ukraińskiej był A. S. Zaszkilniak.

Długoletnia praktyka współpracy między obu uczelniami, wciąż rozwijana i pogłębiana, pozwoliła na wypracowanie takiego programu i form przyjacielskiego współdziałania, który najpełniej odpowiada naszym uniwersytetom. Godzi on w sposób harmonijny ogólny interes uczelni i ich programów rozwojowych z zainteresowaniami indywidualnymi pracowników naukowych. Te długotrwałe przyjazne więzy doprowadziły do ukształtowania się osobistych przyjaźni między wieloma pracownikami obu uczelni.

Współpraca z uniwersytetem w Erewaniu w Armeńskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej zapoczątkowana została podpisaniem umowy w 1971 r.³⁰ Dokument ten, podobnie jak ze Lwowem, przewiduje wymianę informacji naukowych, organizację wspólnych konferencji i sympozjów, wymianę pracowników naukowych i studentów. Dotychczas z tej formy współpracy skorzystały 24 osoby z UMCS i 12 z Erewania. Ogółem wymiana objęła 36 pracowników obu uczelni³¹. Współpraca naukowa dotyczy głównie następujących dyscyplin: historii, prawa, chemii, nauk biologicznych, a szczególnie mikrobiologii i biochemii, nauk geograficznych. Zapoczątkowana została także współpraca filozofów oraz politologów. W efekcie naukowcy z Erewania brali udział w sesji naukowej 50-lecia państwa radzieckiego w Lublinie³² oraz w konferencji zorganizowanej przez Instytut Chemii w 1975 r. nt. współczesnych problemów chemii³³. W 1974 r. władze uniwersytetu w Erewaniu zorganizowały sesję naukową poświęconą 30-leciu powstania PRL, w której uczestniczyła delegacja UMCS z rektorem profesorem W. Skrzydłą³⁴. Materiały z sesji zostały wydane drukiem w Erewaniu³⁵.

Współpraca nawiązana z naukowym ośrodkiem w Erewaniu i jej prawidłowy rozwój pozwoliły na podjęcie przez historyków obu uniwersytetów opracowania monografii pt. *Studia z historii związków polsko-armeńskich*. Zespołowi naszego Uniwersytetu przewodniczy prof. dr M. Zakrzewska-Dubasowa, znawca tej problematyki, autorka historii Armenii³⁶.

Niezwykle doniosłą decyzję dla rozwoju humanistyki uniwersyteckiej podjął Senat w dniu 21 stycznia 1963 r. o kreowaniu filologii rosyjskiej.

³⁰ Zespół ds. Współpracy z Zagranicą UMCS. Zob. tekst porozumienia podpisanego przez prof. dr. Z. Lorkiewicza, rektora UMCS, i prof. dr. M. G. Nersisjana, rektora Uniwersytetu w Erewaniu.

³¹ Dane z Zespołu ds. Współpracy z Zagranicą UMCS.

³² W sesji tej uczestniczyli: M. L. Oganiesjan, który wygłosił referat pt. *Zakaukasje i obrazowanie SSSR* oraz A. A. Petrosjan z referatem pt. *Wozroźdzenie armiańskiego naroda w bratskiej semje narodow SSSR*. Referaty zostały opublikowane w wydawnictwie: *W pięćdziesiątą rocznicę...*

³³ W sesji uczestniczyli z referatami: K. E. Chaczaturian i G. G. Babajan.

³⁴ W skład delegacji UMCS wchodził: rektor W. Skrzydło, prof. dr Stanisław Krzykała, prof. dr R. Orłowski, dr S. Korobowicz i dyr. Departamentu Studiów i Badań Uniwersyteckich, Ekonomicznych i Pedagogicznych Min. Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki — mgr J. Steperski.

³⁵ Zob. *Bratsoje sodružestwo (Materiały naukowej sesji, poświęconej 30-letniemu Narodnej Republiki)*. Red. S. A. Arakeljan, Erewan 1975. W zbiorze zostały zamieszczone referaty: S. Krzykała, *Bojoweje sodružestwo sowietskogo i polskiego naroda w oswoboditielnoj borbie protiv jaszyszma* (s. 6—26); W. Skrzydło, *Genezi i razwitje socialistycznego stroja w narodnoj Polsce* (s. 48—68); R. Orłowski, *Problemy ekonomического razwitja Narodnoj Polshi za 30 let (1944—1974 gg.)*, s. 72—87; A. Korobowicz, *Armiański sud w gorodie Zamost'ie* (s. 178—196).

³⁶ M. Zakrzewska-Dubasowa, *Historia Armenii*, Wrocław 1977.

Senat jednomyślnie uchwalił wniosek rektora prof. dr. G. L. Seidlera o utworzeniu Filologii Rosyjskiej przy Katedrze Języka Polskiego oraz zaangażowaniu do pracy doc. dr Eweliny Wojnowej, kierownika Katedry Literatury Rosyjskiej Uniwersytetu im. I. Franki we Lwowie, „w charakterze doradcy naukowego i wykładowcy...”³⁷. Rusycystyka w UMCS powstała dzięki pomocy zaprzyjaźnionego Uniwersytetu lwowskiego oraz specjalistów radzieckich z innych ośrodków naukowych. Pracowali tu bowiem Iwan Wiszniewski z Kijowa, Paweł Sigałow z Tartu, Piotr Bezzubow i Andrzej Mirecki z Leningradu, Swietłana Fenina z Mińska, Paweł Iwiński z Wilna, a obecnie przebywają: Lidia Bykow z Charkowa, Idalia Bobrowa z Irkucka, Iwan Grinowiec i Borys Kuchta ze Lwowa. Dzięki ich pracy i pomocy w kształceniu kadry naukowej i specjalistów-rusycystów dla potrzeb szkolnictwa różnych szczebli Zakład Filologii Rosyjskiej przekształcił się w Instytut Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej, zatrudniający w 1976 r. 42 pracowników. Wśród nich znajduje się spora grupa nauczycieli akademickich, którzy ukończyli studia w Związku Radzieckim, a mianowicie: docent Borsukiewicz, doktorzy — L. Krukowska, L. Borsukiewicz, M. Cymbowska-Leboda, B. Wójcik, magistrowie — N. Wróblewska, D. Szymonik, J. Kempczyńska, W. Kowalczyk. Instytut Filologii Rosyjskiej utrzymuje wielostronne kontakty z naukowymi ośrodkami radzieckimi, korzystając również z wyjazdów do Moskwy, Leningradu, Lwowa, Woroneża na staże naukowe. Powstało w ten sposób wiele wartościowych prac naukowych, publikowanych także w czasopiśmie radzieckich³⁸.

Od wielu lat grupa pracowników naukowych z Instytutu Fizyki utrzymuje ścisłe kontakty ze Zjednoczonym Instytutem Badań Jądrowych w Dubnej pod Moskwą. Lubelską grupę zorganizował prof. dr W. Żuk, a wyspecjalizowała się ona w spektroskopii jądrowej i separacji izotopów. Obecnie zespół lubelski pracuje nad bardzo istotną problematyką, a mianowicie: badania własności neutronodeficytowych izotopów wytwarzanych w synchronocyklonie LJaP i wykonywanie pomiarów w systemie JASN APP, udoskonalanie separatorów izotopów i źródeł jonów oraz rozwijanie metod implantacji jonów; praca nad doskonaleniem technologii przygotowania detektorów półprzewodnikowych (prof. dr W. Żuk); metoda uzyskiwania krótkożyjących, elektromagnetycznie separowanych izotopów pierwiastków ziem rzadkich (dr A. Latuszyński); fizyka cienkich warstwek metali i półprzewodników (prof. dr M. Subotowicz); struktura niskowzbudzonych stanów jądrowych (prof. dr S. Szpikowski). Ponadto fizycy lubelscy prowadzą wspólne badania przy pomocy spektrometrów do pomiarów korelacji kątowych promieniowania gamma³⁹. W 1973 r. zespół fizyków naszego Uniwersytetu, kierowany przez prof. dr W. Żuka z udziałem pracowników Instytutu Fizyki Jądrowej w Krakowie i ściśle współpracujący ze Zjednoczonym Instytutem Badań Jądrowych w Dubnej, otrzymał nagrodę tegoż Instytutu za opracowanie nowej metody izotopów promieniotwórczych na wiązce⁴⁰. Prowadzone przez naszych fizyków dłu-

³⁷ *Zróżdła...*, s. 328.

³⁸ Zob. *Wykaz publikacji pracowników naukowych UMCS za lata 1972, 1973, 1974, 1975*.

³⁹ Dane z Zespołu ds. Współpracy z Zagranicą UMCS.

⁴⁰ Tamże.

gofalowe badania w Dubnej, przy możliwości korzystania z najbardziej nowoczesnej aparatury, pozwalają realizować program badawczy o szczególnym znaczeniu dla rozwoju nauki, a także kształcić kadre naukową. Wielu pracowników lubelskich zdobyło dzięki temu stopnie naukowe, gdyż od 1971 r. przebywało w Dubnej 13 osób z naszej uczelni⁴¹.

W ostatnich latach Zakład Syntezy Organicznej UMCS (dr T. Matyenia) nawiązał ścisłą współpracę z Ukraińskim Instytutem Tworzyw Sztucznych w Doniecku. Współpraca dotyczy badań nad syntezą żywic epoksydowych typu estrów glicydowych i badań nad żywicami akrylowymi, które uzyskuje się przez modyfikację żywic epoksydowych kwasami akrylowymi⁴². Badania te i współpraca posiadają olbrzymie znaczenie praktyczne.

Także i najmłodszy w UMCS Wydział Pedagogiki i Psychologii utrzymuje bardzo ścisłe kontakty naukowe i prowadzi wymianę doświadczeń z zakresu dydaktyki, metodyki i metodologii badań pedagogicznych i kształcenia z Instytutem Pedagogicznym im. N. Krupskiej w Moskwie (doc. M. Cackowska i doc. M. Marczuk). Natomiast Zakład Psychologii Klinicznej kierowany przez doc. M. Klimkowskiego nawiązał trwałą współpracę naukową z Katedrą Neuropsychologii kierowaną przez światowej sławy uczonego Aleksandra R. Łurię w Uniwersytecie Moskiewskim. Należy sądzić, że kontakty dotychczasowe, w wyniku których powstało już kilkanaście niezwykle cennych prac naukowych, doprowadzą do podpisania umowy o bezpośredniości współpracy⁴³.

Poruszone w tym artykule tylko niektóre problemy ścisłego związku UMCS z nauką radziecką i naukowymi ośrodkami w Związku Radzieckim⁴⁴ pozwalają na stwierdzenie, że są one wielostronne tak w obrębie badań naukowych i kształcenia kadr naukowych, w dydaktyce (wymiana studenckich praktyk pedagogicznych i doświadczeń w realizacji procesu dydaktycznego), jak również w sferze pracy ideowo-wychowawczej z młodzieżą akademicką. Współpraca owa nabrała charakteru codziennych kontaktów, przyjacielskich spotkań i dyskusji naukowych nauczycieli akademickich oraz bezpośrednich przyjacielskich spotkań delegacji Socjalistycznego Związku Studentów Polskich z Komsomołem. Efekty tej współpracy nie dadzą się wliczyć tylko ilością uzyskanych stopni naukowych, zorganizowanych konferencji i seminariów naukowych, liczbą publikacji, wystaw, gdyż nie mniej istotną sprawą są także osobiste i trwałe przyjaźnie pracowników naszego Uniwersytetu z naukowcami radzieckimi. One to także zbliżają, pozwalają lepiej się poznać i rozumieć w imię przyjaźni polsko-radzieckiej.

⁴¹ Tamże.

⁴² Tamże.

⁴³ Rozmowy na ten temat są poważnie zaawansowane, a projekt porozumienia, akceptowany przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, przesłany do władz Uniwersytetu Moskiewskiego.

⁴⁴ Wyrazem współpracy i kontaktów UMCS z nauką radziecką jest nadanie przez Senat trzem wybitnym uczonym radzieckim tytułu doktora honoris causa. Otrzymali ten tytuł: prof. Eugeniusz Łazarenko, prof. dr Dymitr N. Pochylewicz (obaj ze Lwowa) i prof. dr Aleksander R. Łuria (z Uniwersytetu Moskiewskiego).

ИЗ ОПЫТА СОТРУДНИЧЕСТВА УНИВЕРСИТЕТА МАРИИ
КЮРИ-СКЛОДОВСКОЙ С СОВЕТСКОЙ НАУКОЙ

Резюме

Статья посвящена сотрудничеству Университета Марии Кюри-Склодовской с советскими научными центрами. Автор напоминает о той помощи, которую оказали Университету в первые месяцы его деятельности вузы и отделения АН СССР, присылая научную аппаратуру, учебные пособия и книги.

Рассматриваются главные направления сотрудничества в следующих областях:

а) научных исследований и обмена научной информацией при помощи журналов и монографий. В настоящее время Университет высылает свои издания 233 вузам и отделениям АН СССР, взамен Университет получает из СССР 750 наименований журналов;

б) участия научных работников Университета в съездах, симпозиумах, конференциях и научных семинарах, организованных в СССР; пребывание на стажжах в различных научных центрах СССР;

в) непосредственного сотрудничества с Ереванским и Львовским университетами в области научных исследований, обмене опытом воспитательно-дидактической работы и студенческого движения;

г) помощи СССР в деле организации и развития Отделения русской филологии в Университете им. Марии Кюри-Склодовской;

д) обучения научных работников Университета им. Марии Кюри-Склодовской в советской аспирантуре.

Многостороннее сотрудничество Университета им. Марии Кюри-Склодовской с советской наукой служит дальнейшему развитию научных исследований, совершенствованию воспитательно-дидактической работы со студенческой молодежью, укреплению польско-советской дружбы.

DES EXPÉRIENCES DE COLLABORATION DE L'UMCS
AVEC LA SCIENCE SOVIÉTIQUE

Résumé

L'article a pour objet la collaboration de l'Université Marie Curie-Skłodowska avec les centres de recherche soviétiques. L'auteur rappelle l'aide que les écoles supérieures et les établissements de l'Académie des Sciences de l'URSS ont accordée à l'Université aux premiers mois de son activité; il observe que, dans nombre de cas, l'équipement de laboratoires, les accessoires et les livres arrivés de l'URSS ont rendu possibles la recherche scientifique et l'inauguration du processus didactique.

Ensuite l'auteur a présenté les principales directions de la collaboration dans les domaines suivants:

a) la recherche scientifique et les échanges de pensée scientifique, effectués par l'intermédiaire de revues et de monographies. A présent, l'Université envoie ses publications à 233 établissements de l'Académie

des Sciences et des écoles supérieures soviétiques. Elle reçoit en revanche 753 revues;

b) la participation des chercheurs de l'Université Marie Curie-Skłodowska à des sessions scientifiques, symposiums, conférences et séminaires en URSS; les stages dans les centres de recherche en URSS;

c) la collaboration directe avec les universités de Lvov et de Erevan, les recherches effectuées en commun, l'échange d'expériences didactiques, le mouvement de recherche étudiant;

d) la contribution des écoles supérieures de l'URSS à la fondation et au développement du département de philologie russe de l'UMCS;

e) la formation des cadres dans les centres de recherche de l'URSS, au cours d'études pour aspirants;

La collaboration étendue et variée de l'UMCS avec les centres de recherche soviétiques contribue au développement de la recherche scientifique, au perfectionnement du processus didactique et de l'éducation des jeunes académiques, au développement de l'amitié polono-soviétique.